

Sygn. akt III AUa 1105/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Tadeusz Szweda SSA Witold Nowakowski
Protokolant	Beata Kłosek

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2015r. w Katowicach

sprawy z odwołania A. W. (A. W.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego A. W.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Częstochowie z dnia 7 marca 2014r. sygn. akt IV U 1965/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie.

/-/ SSA W. Nowakowski /-/ SSA M. Procek /-/ SSA T. Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1105/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 marca 2014 roku Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie oddalił odwołanie ubezpieczonego **A. W.** od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. z dnia 12 sierpnia 2013 roku, na mocy której odmówiono ubezpieczonemu wypłaty emerytury od wcześniejszej daty.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony po raz pierwszy złożył wniosek

o ustalenie prawa do wcześniejszej emerytury w dniu 22 września 2009 roku.

Organ rentowy - decyzją z dnia 17 listopada 2009 roku - odmówił mu prawa do tegoż świadczenia. Ubezpieczony odwołał się od tej decyzji do Sądu, a Sąd Okręgowy na bazie materiału dowodowego, jakim dysponował, uznał, iż ubezpieczony nie spełnia warunków do uzyskania prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

W dniu 15 lipca 2011 roku (pismem datowanym na dzień 7 lipca 2011 roku) ubezpieczony wniósł o ponowne ustalenie świadczeń emerytalnych oraz wydanie w tym zakresie ponownej decyzji, dołączając dodatkowe dokumenty. Decyzją z dnia 22 lipca 2011 roku organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury.

W związku z odwołaniem ubezpieczonego, Sąd Okręgowy w Częstochowie wyrokiem z dnia 26 czerwca 2012 roku, sygn. akt IV U 1499/11, przyznał A. W. prawo do emerytury wcześniejszej z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia 1 lipca 2011 roku. Wykonując tenże wyrok, organ rentowy decyzją z dnia 10 sierpnia 2012 roku przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od 1 lipca 2011 roku.

Według ustaleń Sądu I instancji, ubezpieczony odwołał się od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie, wnosząc apelację i domagając się prawa do emerytury od dnia 24 sierpnia 2009 roku. Sąd Apelacyjny w Kartowicach wyrokiem z dnia 23 maja 2013 roku, sygn. akt AUa 1808/12, oddalił jego apelację.

Następnie A. W. złożył w dniu 7 sierpnia 2013 roku w Oddziale ZUS w C. wniosek o wznowienie postępowania w sprawie i ustalenie w trybie art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy wypłaty świadczenia za okres trzech lat, poprzedzający zgłoszenie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy. Zaskarżoną decyzją z dnia 12 sierpnia 2013 roku organ rentowy - wskazując na przepisy ustawy na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz powołując się na w/w wyrok tutejszego Sądu Apelacyjnego z dnia 23 maja 2013 roku, odmówił A. W. przyznania emerytury od wcześniejszej daty.

Dokonując oceny prawnej, Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 129 ust. 1 i art. 133 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych uznając, że zaskarżona decyzja jest słuszna.

Motywując swoje rozstrzygnięcie, Sąd Okręgowy wskazał, że skoro - w wyniku ponownego wniosku o emeryturę z dnia 15 lipca 2011 roku wydano decyzję z dnia 22 lipca 2011 roku, to prawo do świadczenia można było przyznać najwcześniej od dnia 1 lipca 2011 roku.

Zdaniem tego Sądu okoliczność, iż ubezpieczony składał pierwszy wniosek w roku 2009, nie ma wpływu na datę początkową jego prawa do świadczenia, bowiem z inicjatywy tego wniosku postępowanie zakończyło się prawomocnie - oddaleniem odwołania. Sąd I instancji zwrócił uwagę, że zarówno organ rentowy, jak i Sąd opierali się wówczas na materiale dowodowym wskazanym przez ubezpieczonego. Zatem nie sposób doszukać się jakiegokolwiek błędu organu.

Jednocześnie Sąd Okręgowy wskazał, że ubezpieczony dopiero składając ponowny wniosek wniósł o przeprowadzenie dowodów z zeznań świadków i w konsekwencji dopiero wtedy wykazał zasadność żądania. Zatem o początkowej dacie prawa do emerytury decydowała data ponownego wniosku o emeryturę.

W związku z powyższym, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wniósł ubezpieczony.

Zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości, apelujący zarzucił mu błędne ustalenie daty nabycia prawa do emerytury.

Wskazując na powyższy zarzut, ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Ewentualnie wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie mu prawa do emerytury od dnia 24 sierpnia 2009 roku. Nadto apelujący wniósł o zasądzenie na jego rzecz ustawowych odsetek od dnia 24 sierpnia 2009 roku do dnia zapłaty.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

przyjmując, iż Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy, uznał, że apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Otóż bowiem przypomnieć należy, iż prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 stycznia 2011 roku, sygn. akt III AUa 1538/10, oddalono apelację ubezpieczonego A. W. od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 21 kwietnia 2010 roku, oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z dnia 17 listopada 2009 roku, odmawiającej prawa do wcześniejszej emerytury, z uwagi na nieudowodnienie przez wnioskodawcę przesłanki w postaci piętnastoletniego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Następnie, na skutek wniosku ubezpieczonego z dnia 7 lipca 2011 roku „o ponowne przeliczenie i ustalenie świadczeń emerytalnych i wydanie w tym zakresie ponowne decyzji”, Sąd Okręgowy w Częstochowie wyrokiem z dnia 26 czerwca 2012 roku, sygn. akt IV U 1499/11, przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 1 lipca 2011 roku. Z kolei, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 23 maja 2013 roku, sygn. akt III AUa 1808/12, oddalił apelację ubezpieczonego domagającego się zmiany zaprezentowanego wyroku z dnia 26 czerwca 2012 roku i przyznania prawa od emerytury od dnia 24 sierpnia 2009 roku, z ustawowymi odsetkami od tej samej daty. Skarżący, powołując się na normę art. 133 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, twierdził, że ponownego wniosku emerytalnego nie składał. Natomiast, motywując swoje rozstrzygnięcie, Sąd Apelacyjny, przywołując przepis art. 133 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku, podał, iż emerytura trafnie przyznana została od lipca 2011 roku, czyli od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Jednocześnie Sąd ten zauważył, że w sprawie nie wystąpiły podstawy do zastosowania przepisu art. 113 ust. 2 cyt. ustawy.

Wreszcie, we wniosku z dnia 25 lipca 2013 roku ubezpieczony wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o wznowienie postępowania w sprawie i ustalenie w trybie art. 133 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy, wypłaty świadczenia za okres trzech lat poprzedzający wniesienie zgłoszonego wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy.

W odpowiedzi organ rentowy wydał w dniu 12 sierpnia 2013 roku zaskarżoną decyzję, podnosząc w jej uzasadnieniu, że art. 133 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy nie ma zastosowania przy wykonywaniu wyroku Sądu.

Dopiero w odpowiedzi na odwołanie organ rentowy stwierdził, że w niniejszej sprawie nie zaistniały przede wszystkim okoliczności, o których mowa w art. 114, bowiem ubezpieczony nie załączył nowych dowodów mających wpływ na prawo do wypłaty emerytury od wcześniejszej daty.

Sąd I instancji nie dokonał zaś analizy niniejszej sprawy w kontekście normy art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Tymczasem, ujęta w normie art. 114 ust. 1 cyt. ustawy, instytucja ponownego rozpoznania uprawnień, którą w odróżnieniu od wznowienia postępowania posługuje się ustawodawca tylko w odniesieniu do postępowania przed organem rentowym

(bez względu na to czy przesłanki warunkujące jej wykorzystanie wystąpiły przed pierwotnym rozstrzygnięciem, czy też po nim), skutkuje tym, iż postępowanie toczy się na nowo, w zakresie pełnej oceny wszystkich warunków wymaganych do ustalenia prawa do świadczenia ubezpieczeniowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 roku, II UK 286/03).

Należy przy tym powtórzyć za Sądem Najwyższym, iż prawomocny wyrok rozstrzygający o braku prawa do świadczenia emerytalnego lub rentowego nie jest przeszkodą do wystąpienia z ponownym wnioskiem o to samo świadczenie. Taki wniosek jest dopuszczalny przede wszystkim wówczas, gdy po uprawomocnieniu się wyroku wystąpiły nowe okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń. W takiej sytuacji sprawa tocząca się w wyniku rozpoznania nowego wniosku - wydania nowej decyzji - nie jest sprawą o to samo roszczenie, które było przedmiotem rozstrzygnięcia w sprawie poprzednio zakończonej wydaniem wyroku. Nowe zdarzenia zachodzące po uprawomocnieniu się orzeczenia sądowego mogą bowiem spowodować przekształcenie treści praw i obowiązków stron stosunku ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest wykluczone spełnienie się lub upadek przesłanek materialnoprawnych warunkujących nabycie prawa do konkretnych świadczeń. Podstawową regułą rządzącą tymi stosunkami prawnymi jest właśnie możliwość wzruszenia ustaleń stanowiących podstawę faktyczną prawomocnych orzeczeń sądu, także przez wydanie nowej decyzji organu rentowego. Tak więc zmiana okoliczności, jaka nastąpi po wydaniu prawomocnego orzeczenia sądu ubezpieczeń społecznych, otwiera stronie drogę do ponownego rozpoznania sprawy w postępowaniu cywilnym (tak SN w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 marca 2014 roku, III UK 115/13).

Podstawę weryfikacji i wzruszalności decyzji organów rentowych, w których zawarto ustalenia pozostające w obiektywnej sprzeczności z ukształtowanym ex lege stanem uprawnień emerytalno-rentowych ubezpieczonych stanowi przepis art. 114

cyt. ustawy, określający tryb ponownego ustalenia prawa do świadczeń emerytalno-rentowych lub ich wysokości. Bezpośrednim celem ponownego ustalenia jest rozstrzygnięcie o uprawnieniach emerytalno-rentowych ubezpieczonych według stanu faktycznego z chwili wydania weryfikowanych decyzji rentowych. Zmierza zatem do podważenia decyzji organu rentowego, niezależnie od tego, czy uprawomocniła się ona na skutek upływu terminu odwołania, czy też rozstrzygnięcia sądu.

Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy, należy stwierdzić, iż w sytuacji, gdy występując w dniu 25 lipca 2013 roku z wnioskiem

„o wznowienie postępowania w sprawie”, ubezpieczony w istocie domagał się ponownego ustalenia prawa do emerytury z obniżonego wieku z tytułu pracy

w szczególnych warunkach, nie wskazując przy tym na zmianę okoliczności zaistniałą po wydaniu poprzedniej decyzji odmownej organu rentowego, od której odwołanie zostało oddalone prawomocnym wyrokiem sądowym, lecz domagał się ponownej oceny jego prawa do dochodzonego świadczenia z uwzględnieniem okresu zatrudnienia uprzednio nieuznanego za pracę w szczególnych warunkach. Tak więc, jego wniosek należało traktować, jako złożony w trybie art. 114 ust. 1 ustawy

o emeryturach i rentach z FUS. Jeśli zatem organ rentowy nie stwierdził zaistnienia określonych w tym przepisie przesłanek do wznowienia postępowania (o czym wspomina w odpowiedzi na odwołanie), powinien wydać decyzję odmawiającą ponownego ustalenia prawa wnioskodawcy do wcześniejszej emerytury. Skoro wydał decyzję odmawiającą prawa do świadczenia, należy przyjąć, iż doszło do wznowienia postępowania w sprawie i ponownego rozważenia przez organ rentowy zasadności roszczeń emerytalnych wnioskodawcy.

Rozpoznając odwołanie od zaskarżonej decyzji, Sąd I instancji powinien zatem skontrolować w pierwszej kolejności dopuszczalność przedmiotowego wniosku w świetle art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a w razie uznania spełnienia przez ubezpieczonego warunków wynikających z tego przepisu - dokonać ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy, z uwzględnieniem przedłożonych przez wnioskodawcę nowych dowodów (także tych zgłoszonych w postępowaniu odwoławczym) i na tej podstawie ponownie ocenić roszczenia emerytalne ubezpieczonego w świetle właściwych przepisów prawa materialnego.

Skoro zaś tego nie uczynił, to nie rozpoznał istoty sprawy. Trzeba przy tym dodać, że w dotychczasowym orzecznictwie wielokrotnie podkreślano, iż wskazane

w art. 386 § 4 k.p.c. nierozpoznanie istoty sprawy polega na pominięciu przez Sąd I instancji przesłanek stanowiących o istnieniu roszczenia, czyli wadliwość rozstrzygnięcia, która polega na wydaniu przez sąd orzeczenia nieodnoszącego się do tego, co było przedmiotem sprawy (tak Sąd Najwyższy w postanowieniach: z dnia 10 czerwca 2014 roku, III PZ 6/14; z dnia 23 września 1998 roku, II CKN 897/97; z dnia 26 listopada 2012 roku, I CZ 147/12).

Konkludując, Sąd II instancji na mocy art. 386 § 4 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

/-/ SSA W. Nowakowski /-/ SSA M. Procek /-/ SSA T. Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR